

alimara

REVISTA DE TREBALL SOCIAL
NÚMERO 46 / SEGONA ÈPOCA / DESEMBRE 2000

**Consell
de Mallorca**

alimara

Núm. 46

Segona època, desembre 2000

Edita: Consell Insular de Mallorca

Redacció: Departament de Serveis Socials
General Riera, 67
07010 Palma

Tel: (971) 76 07 62

Fax: (971) 76 19 52

Portada: Composició amb papallones
Xisco Rubio

Maquetació

i impressió: Esment, centre especial de treball d'Amadip

Dipòsit legal: PM-128-1987

Els articles d'aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

ACTUACIONS EN PREVENCIÓ DE LES DROGODEPENDÈNCIES A L'ENTORN COMUNITARI

Maria Luisa Moro Velasco,
psicòloga

El consum de drogues i les seves conseqüències és un dels temes que més preocupa als ciutadans, als pares i als responsables municipals. Això és degut a què els problemes que ocasiona aquest consum no apareixen aïllats; normalment van correlacionats amb altres conflictes o ajuden a agreujar altres problemes. Per tant, caldria contemplar-ho més que com un problema en si mateix, com un problema que es desenvolupa des d'un context on els factors individuals i socials són determinants.

Els elements que influeixen en la gènesi actual del problema, a més dels canvis culturals i socials d'aquesta època, han estat la progressiva sofisticació del comerç, la presència i accessibilitat a les drogues, l'acceptació social d'aquestes, la influència de les mass-media, la baixa percepció del risc, etc.

L'impacte de l'abús de drogues pot tenir efectes negatius importants en l'individu, en la família, en el rendiment escolar i/o laboral, en l'augment dels accidents de trànsit, etc. També la violència és una altra àrea que pot sorgir associada a l'abús de substàncies.

És molt difícil quantificar les conseqüències personals, socials i econòmiques de l'abús de substàncies però cal indicar que són significatives i preocupants.

És per tot això que la Secció de Prevenció i Atenció Comunitària, depenent del Consell de Mallorca, compta amb un equip de tècnics especialitzats en la prevenció de les drogodependències i una de les seves tasques ha estat l'elaboració d'un catàleg de projectes amb la finalitat de contribuir a conscienciar la població sobre el fenomen de les drogues i, a la vegada, servir de via efectiva de participació social en les tasques preventives.

Marc de referència per definir els projectes

- PPDM, Programa de Prevenció de Drogues de Mallorca. És un programa comunitari que estam desenvolupant des de l'any 1993 i que té com a finalitat la implicació amb els objectius preventius de les institucions, entitats, grups formals i informals, i persones individuals.
- El Pla Nacional sobre Drogues (PNsD) que considera «la prevenció de l'ús indegut de drogues com a l'objectiu prioritari de la intervenció pública i que ha de ser una tasca del conjunt de la societat, dels poders

públics, de les ONGs, de la comunitat escolar, de la família i dels mitjans de comunicació».

- El RD 1911/1999, de 17 de desembre, pel qual s'aprova l'estratègia nacional sobre drogues (END) per al període 2000-2008. L'objectiu és aplicar per al 2003 l'estratègia nacional de reducció de la demanda i establir un mecanisme per assegurar la més absoluta coordinació i participació de les autoritats i sectors pertinents de la societat.
- «*Criteris bàsics d'intervenció en els programes de prevenció de les drogodependències*». En aquest document es consensua el marc que es proposa per a la realització de les actuacions preventives en el nostre país.

Model d'intervenció

Tota la nostra intervenció està emmarcada en el **model biopsicosocial** que recull la importància de promoure la responsabilitat individual i social en el manteniment de la salut, entenent aquesta com un **procés de desenvolupament** continu a nivell físic, psíquic i social. Des d'aquest enfocament es desenvolupa el concepte de «factor de risc» entès com aquell conjunt de circumstàncies, fets i elements personals, socials o relacionades amb la substància que augmenten la probabilitat que un subjecte s'iniciï i es mantingui en un consum de drogues.

Un altre enfocament és l'anomenat **model de competència social** des del que se centren les activitats preventives a promoure el desenvolupament cognitiu, les habilitats conductuals i la competència individual per a la interacció social (habilitats socials, habilitats de comunicació) com a «factores de protecció» davant el consum de drogues.

Aquests models de referència són complementaris entre si i constitueixen les bases teòriques sobre la que fonamentam la intervenció comunitària.

Àmbits d'intervenció

Els àmbits d'actuació prioritzats pel Consell de Mallorca per al període 2000-2001, seguint les directrius de l'END, han estat:

- **Àmbit familiar:** les intervencions amb les famílies tendiran a fomentar les habilitats educatives i de comunicació, i incrementar el sentit de la competència dels pares i la seva capacitat per a la resolució de problemes. Per altra banda, també s'intenta que els pares s'impliquin en altres activitats comunitàries. També es tindrà en compte el treball preventiu amb famílies multiproblemàtiques.
- **Àmbit comunitari:** les intervencions comunitàries estaran destinades a prioritzar la mobilització, la implicació i la participació de les institucions i organitzacions de la comunitat en la definició de les seves necessitats i l'elaboració de les respostes.

Els programes s'adaptaran a les característiques de cada grup receptor, coordinats amb els que es duen a terme a la comunitat, garantint sempre l'acceptació i adequació de les particularitats de la població.

- **Àmbit de la comunicació social:** té un valor estratègic d'accessibilitat a la resta d'àmbits d'intervenció, inclosos també l'àmbit escolar, sanitari i laboral, és a dir, amb un caràcter de transversalitat.

S'inclouen les campanyes d'informació, sensibilització i les actuacions amb els mitjans de comunicació social (MCS) degut a la

importància del seu impacte en la transmissió de missatges a la societat i el seu paper en la conformació de l'opinió social.

Àrea específica d'intervenció

Les intervencions preventives que es proposen al catàleg de projectes ofert als municipis des del Consell de Mallorca, estan emmarcades en la línia de **reducció de la demanda en els apartats prevenció del consum de drogues i reducció de danys**. Amb ells pretenem cobrir els següents objectius:

1. Oferir a la població informació suficient sobre els risc del consum de tabac, alcohol i altres consums emergents de caràcter recreatiu que poden generar dependència o suposar riscos per a la salut de les persones que les consumeixen.

Els projectes que donen resposta a aquest objectiu són:

- Projecte de sensibilització: Conferències a pares en prevenció de les drogodependències.
- Taller de prevenció de les drogodependències per a pares.
- Taller d'habilitats socials.
- Projecte d'informació general sobre drogues.
- Projecte de difusió i sensibilització del Dies Mundials en matèria de drogodependències.
- Projecte Concurs de cartells.

2. Posar en marxa mesures de control sobre la publicitat i promoció de begudes alcohòliques i tabac que protegeixen els menors d'edat (compliment de la normativa vigent)

Els projectes que donen resposta a aquest objectiu són:

- Projecte d'informació general sobre drogues.
- Projecte aplicatiu de l'àmbit normatiu de drogues.

3. Promoure accions de formació i reciclatge d'animadors socioculturals, monitors de temps lliure i altres mediadors socials com a agents preventius en drogodependències.

Els projectes que donen resposta a aquest objectiu són:

- Projecte de formació de mediadors.
- Projecte de suport als programes dels educadors

4. Potenciar, en col·laboració amb els Serveis Socials, les associacions i entitats, el desenvolupament de programes preventius dirigits a les famílies, en general, i a les famílies d'alt risc, en particular.

Els projectes que donen resposta a aquest objectiu són:

- Taller de famílies multiproblemàtiques.
- Projecte de coordinació de recursos.

5. Desenvolupar instruments que permetin valorar els nivells de risc i de protecció d'una determinada comunitat i que facilitin l'avaluació de l'eficàcia de les intervencions.

El projecte que dona resposta a aquest objectiu és:

- Projecte aplicatiu de l'àmbit normatiu de drogues.

6. Establir un pla d'apropament als professionals dels mitjans de comunicació per potenciar accions de sensibilització i formació en l'àmbit de les drogodependències i la comunicació social.

Els projectes que donen resposta a aquest objectiu són:

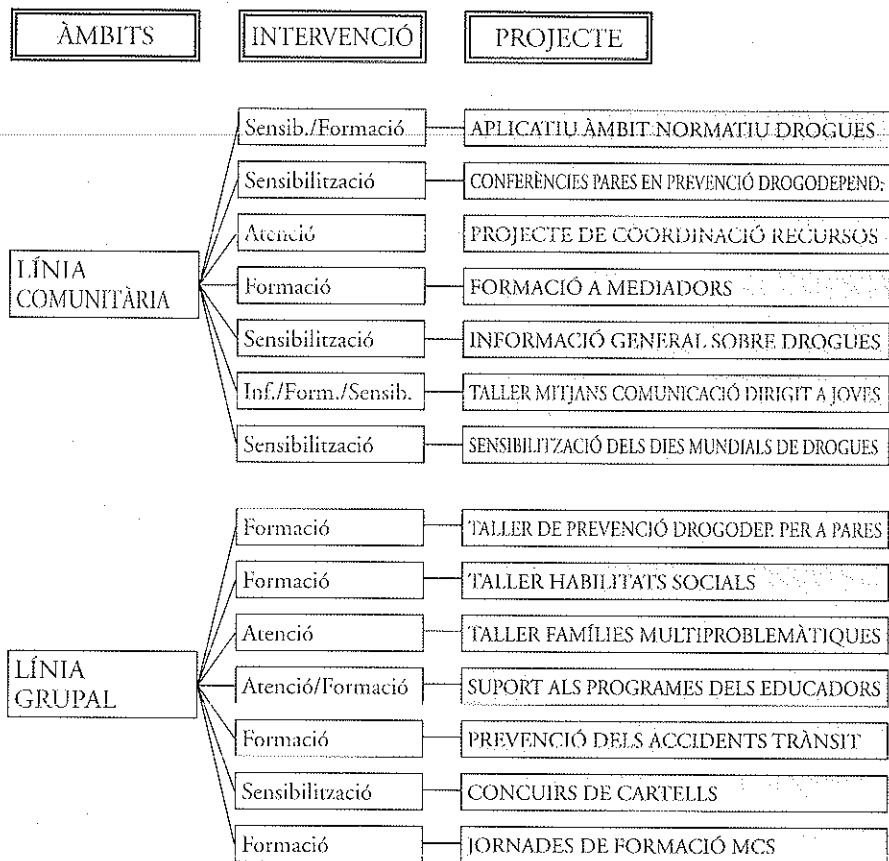
- Jornades de formació a professionals dels mitjans de comunicació.
- Taller de mitjans de comunicació dirigit a joves.

7. Implantar programes de reducció de danys associats al consum d'alcohol pel que fa als accidents de trànsit.

El projecte que dona resposta a aquest objectiu és:

- Projecte de prevenció dels accidents de trànsit.

Esquema resum dels àmbits d'actuació, tipologia d'intervenció i projectes prioritzats

A l'hora de desenvolupar els projectes en els municipis que prèviament han estat demandats i consensuats amb les UTS dels ajuntaments es tenen en compte els següents criteris:

- la seva adequació a la realitat sobre la que es pretén incidir;
- la seva integració en un pla global;
- la coherència en el seu desenvolupament.

Les accions preventives que proposam es dirigeixen:

- A la població general, ja que la major part de les mesures preventives no són específiques, sinó generals, en el sentit de millorar les condicions de vida de la població.
- A col·lectius de població en situació de risc. Algunes de les mesures i actuacions sí que són específiques.
- A què les activitats prioritzades se centrin en la participació dels agents socials i en la coordinació de recursos.
- A què es compleixi la normativa vigent.
- A la formació dels agents socials/mediadors socials, ja que és un requisit bàsic per al disseny d'un pla comunitari.

Prevenció comunitària

La posada en marxa dels programes preventius requereix un important esforç tècnic, institucional i social entre d'altres coses perquè els seus resultats són apreciables a mig i llarg termini.

Fins ara s'han assolit en àmbits d'intervenció com la prevenció escolar, la normativa legal, els materials didàctics, però també és evident que en l'àmbit comunitari s'està iniciant.

Fins ara el voluntarisme ens ha dut a la realització d'actuacions puntuals que han resultat positives però que en aquest moment ja ens hem de plantejar i passar a accions perllongades a mig i llarg termini.

Perquè es doni un canvi de tendència en la prevenció cal:

- Que les iniciatives tinguin una major continuïtat en el treball, essent moltes d'elles de caràcter plurianual.
- Que les activitats no es limitin a la difusió de la informació, fer cursos, etc. sinó que es formulin programes emmarcats en el concepte d'Educació per a la Salut, que pretén la millora de la competència social i el desenvolupament integral de les persones que formen la comunitat.
- Que les activitats s'articulin en programes d'una certa amplitud que pretinguin ser complets plans d'intervenció.
- Que es faci un seguiment i suport tècnic als professionals que realitzen el projecte.
- Que els projectes estiguin ajustats a la realitat social i integrats en la seva dinàmica quotidiana.
- Que les estratègies posin més èmfasi en la formació que purament en la informació, la qual cosa es tradueix a treballar amb els agents socials/educadors aspectes com la presa de decisions, el desenvolupament d'actituds més cap a la salut, l'autonomia, l'autoestima, la responsabilitat, els valors, les habilitats socials.
- Que hi hagi coordinació entre els Ajuntaments i les entitats i recursos socials de nivell comunitari.
- Que es consensuïn criteris, metodologia i accions d'intervenció comunitària.
- Que s'avaluïn els resultats dels projectes.
- Que s'elaborin materials preventius.

- Que es defineixi amb claredat el paper que els distints nivells de l'Administració han d'assumir pel que fa a aquest tema, és a dir, competències, distribució pressupostària i nivell de serveis.
- Que el volum de recursos econòmics dedicats a la prevenció s'incrementi igual que la dedicació de professionals de forma específica i estable.

Competències generals atribuïdes a les administracions locals en prevenció de drogodependències

Entenent les competències generals atribuïdes a l'administració local, la de sanitat i salut pública i la que es desenvolupa a partir de l'Estatut de les Illes (Llei d'Acció Social, normativa específica d'acció social i de serveis socials), l'aplicació de les directrius de l'estratègia nacional de drogues (vegeu: «àrea específica de l'àmbit normatiu»), ens permet concretar les línies següents:

1: Ajuntaments i Mancomunitats

En el 2003 els ajuntaments de més de 20.000 habitants, així com a les mancomunitats competents, els correspon l'aprovació i execució d'un Pla Municipal sobre Drogues, elaborat en coordinació i conformement amb els criteris i directrius del PNsD.

En el 2003 també hauran de comptar amb Ordenances Municipals sobre venda i consum de begudes alcohòliques i tabac, en el context de la legislació autonòmica i estatal.

2. Consell

Per al 2003, el Consell de Mallorca garantirà el desenvolupament de programes preventius en aquells municipis que, amb població inferior a 20.000 habitants, no estiguessin agrupats en mancomunitats o no realitzessin per si sols un Pla Municipal.

El Consell de Mallorca haurà d'aprovar el Pla Insular, sempre conformement amb els criteris exposats en el present PNsD, assegurant la prestació de serveis de naturalesa preventiva en els municipis amb una població inferior als 20.000 habitants.

Per acabar aquest article tan sols expressar la necessitat de tenir un Pla Autonòmic sobre les Drogodependències en el que quedin regulades totes les actuacions en el sector de les drogodependències.

BIBLIOGRAFIA

- PPDM. 1992. Programa de Prevenció de Drogues de Mallorca. Secció de Promoció de la Salut. Servei d'Acció Social i Sanitat. Consell Insular de Mallorca.
- PNsD. 1997. Plan Nacional sobre Drogas. Prevención de las Drogodependencias. Análisis y propuestas de actuación. Ministerio del Interior, Delegación del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas.
- RD 1911/1999, de 17 de desembre. BOE núm. 313, de 31 de desembre de 1999. END. Estratègia Nacional sobre Drogas.
- «Criteris bàsics d'intervenció en els programes de prevenció de les drogodependències». PNsD. 1997.